

Kirkolliskokouksen avauspuheenvuoro 8.11.2021

Martin Junge

**Pastori, teologian tohtori (h.c), Luterilaisen maailmanliiton
pääsihteeri (31.10.2021 asti)**

Arvoisa puheenjohtaja;

Arvoiset kirkolliskokousedustajat;

Hyvä arkkipiispa, piispat, papit ja diakonit;

Hyvät sisaret ja veljet Kristuksessa,

Raamatullinen ajattelutapa

...ja sitten he näkivät hänet: hänen kasvonsa loistivat kirkkaana. Hänen ulkomuotonsa oli muuttunut hänen rukoillessaan vuorella. Kun he näkivät hänet hohtavan valkoisena, he ymmärsivät, että sillä Jeesuksella, jonka kanssa he olivat jakaneet elämäänsä, oli jumalallinen luonto. Jeesuksessa he kohtasivat Jumalan.

Opetuslasten ensimmäinen ajatus oli: ”teemme kolme majaa”. Ehdotus oli hyvin ymmärrettävä. He halusivat, että hetkellinen pyhän kokemus jäisi pysyväksi.

Entä muut opetuslapset? Vain kolme kahdestatoista opetuslapsesta oli Jeesuksen mukana. Loput olivat jääneet odottamaan. Saiko hetkellinen ilmestys mukana olleet unohtamaan kaikki muut?

Ja entä sitten muut ihmiset? Saiko hetki läheisyyttä heidät jättämään sen tehtävän, jonka he jakoivat Jeesuksen kanssa? ”Minä olen tullut antamaan yltäkyläisen elämän” (Joh. 10:10).

Me emme tiedä, mitä Jeesus vastasi opetuslapsille. Tiedämme kuitenkin, mitä hän teki: hän laskeutui alas vuorelta. Hän saapui kylään, jossa hän tapasi nuoren miehen, joka oli voimakkaan hengen vallassa. Usein henki kaatoi nuoren miehen maahan, joskus jopa tuleen. Hänen kasvonsa olivat tämän takia vääristyneet. Jeesus tuli hänen luokseen. Ja paransi hänet.

Opetuslapsille päivä täytyi olla unohtumaton. Se alkoi Jeesuksen kirkastuneista kasvoista ja päättyi nuoren miehen vääristyneisiin kasvoihin.

Matteuksen evankeliumissa (Matt. 17) tällä liikkeellä Jeesuksen kasvoista hengen vallassa olevan pojan kasvoihin kuvataan väkevästi sitä, mistä Jumalan missiossa on kysymys. Se kertoo myös

siitä, miten me, Jumalan kansa, ja kirkot tulevat osaksi tätä missiota. Matteus 17 kuvaa niitä kahta ulottuvuutta, joiden välillä kirkko liikkuu. Yhtäällä ovat Jeesuksen kirkastuneet kasvot Sanassa ja sakramenteissa. Toisaalla taas rikkonaisuuden, sorron ja väkivallan vääristämät kasvot, joiden kohtaamiseen Sana ja sakramentit antavat voimaa.

Näin kirkko hengittää. Se hengittää sisään Jumalan elämää antavaa läsnäoloa ja ulos Jumalan läsnäoloa ihmisille julistuksessa, lähimmäisen palvelussa ja julkisella läsnäolollaan. Kirkko, joka ei hengitä sisään, tukehtuu. Samoin tukehtuu myös kirkko, joka ei hengitä ulos.

Kirkkona olemisesta muuttuvassa maailmassa

Olen viime aikoina puhunut tästä Raamatun kertomuksesta, koska olen vakuuttunut siitä, että ainoastaan missionäärinen lähestymistapa auttaa kirkkoja hahmottamaan paikkansa ja tehtävänsä maailmassa. Maailma on useimpien luterilaisten kirkkojen yhteisön jäsenten näkökulmasta voimakkaassa murroksessa. Kaikki muuttuu. Voimakkaasti. Monet muutoksista ovat kirkolle vaikeita.

Kutsu ykseyteen: lahja pirstoutuneessa maailmassa

Perustavanlaatuisin maailmassa tapahtuvista muutoksista liittyy yhdessä elämiseen. Näyttää siltä, että ihmiskunnan on tänä aikana entistä vaikeampi elää yhdessä. Perheet hajoavat, samoin yhteisöt ja kansakunnat. Vuosikymmenien aikana rakennetut monenkeskisen yhteistyön muodot ovat paineen alla. Olemme tilanteessa, jota Raamatussa kuvataan osuvasti: ihmisinä tiedämme, ettemme voi elää yksin – me tuhoutuisimme, mutta emme ole oikein oppineet elämään yhdessäkään.

Mikä on kirkon rooli tässä pirstoutumisen ja katkeavien keskusteluyhteyksien ajassa? Vahvistaako se jakolinjojen syntymistä ruokkimalla nykypäivänä vallalla olevaa ulossulkemisen, vähättelyn ja erillään pitämisen kulttuuria? Vai vastaako se Jumalan kutsuu olla sitä, millaiseksi Jumala meidät teki, eli olla yhtä?

Jännitteitä ei ole vain jossain muualla. Niitä on myös kirkossa. Kirkon jakautumisen ja eriytymisen äärellä olen viime aikoina miettinyt, miten oikeassa kirkko, tai jokin kirkon sisällä olevat ryhmittymä, voi olla, jos oikeassa oleminen tapahtuu yhteyden kustannuksella – yhteyden, jonka takia Jumala tuli ihmiseksi Kristuksessa? Oikeassa oleminen ja asioiden oikein ymmärtäminen ovat kaksi eri asiaa.

Kirkon ykseys ja kirkkojen ykseys ei ole päämäärä itsessään. Kirkon ykseys ennakoi sitä, mitä Jumala tekee maailmassa. Ykseydellä on merkitystä, kun siitä pääsevät osalliseksi ne monet, jotka 'kohot[tavat] katseen[sa] vuoria kohti' nähdäkseen, onko toivoa vielä jäljellä. Kun toivottomuus kasvaa maailmassa, voiko vielä uskoa johonkin (Ps. 121)?

Olen kannustanut kirkkoja rapauttamaan ykseyden lahjaa hitaasti, hyvin hitaasti. Kirkkojen tulisi rapauttamisen sijaan päättäväisesti varjella ykseyttä lahjana pettyneille; niille, jotka vaeltavat kasvot vääristyneinä ja jotka eivät enää tunnista itsessään Jumalan kuvaa. Niille, jotka vieraantuvat lähimmäisistään tai näkevät Jumalan luomakunnan ennen kaikkea hyödykkeenä, ei Jumalan lahjana.

Kirkon paikka on rikkonaisuudessa. Ei lisäämässä rasitetta ja kipua, vaan muuttamassa rikkonaisuuden joksikin toiseksi, tarjoamassa parannusta ja sovitusta. Uskon ja toivon, että kirkot maailmassa pysyvät uskollisena tälle tehtävälleen.

Todistaminen maallistuneessa maailmassa

Todistuksen antamisesta on varmasti tullut kirkolle vaikeaa. Monet Luterilaisen maailmanliiton jäsenkirkot kokevat merkittäviä muutoksia toimintaympäristössään. Ihmisten tapa hahmottaa usko osana elämäänsä muuttuu. On kiinnostava huomata, että maailma on tämän suhteen jakautunut: joissain päin maailmaa on liikaa keskenään kilpailevia jumalia, toisaalla jumalia siivotaan ihmisten elämästä pois.

Koko maailma ei ole maallistunut, mutta monet kirkot puhuvat paljon maallistumisesta. Se haastaa niitä. Olen kuitenkin huolestunut kuullessani maallistumista syytettävän kaikesta pahasta, kaikista kirkon kohtaamista haasteista ja puutteista, jotka maallistuminen tekee näkyväksi. Kuunnellessani närkästyntä ja vihantäyteistä saarnaa maailmasta, joka ei näytä toteuttavan Jumalan tahtoa, mietin, nähdäänkö näissä saarnoissa maailma sellaisena kuin Jumala sen näkee? Jumala, joka rakasti maailmaa niin paljon, että antoi ainoan poikansa, Kristuksen, sen lunastukseksi? Eikö Jumalan inkarnaatio Kristuksessa ollut valtava askel sekulaariin maailman sen muuttamiseksi, ja eikö kirkko ole osa tätä muutosta? Jos näin on, miksi me olemme niin peloissamme?

Olen huolissani vihaisesta kirkosta, joka näyttää olevan vahvistumassa. Vihainen kirkko ei voi saarnata armoa. Ulossulkeva kirkko ei voi saarnata oikeudenmukaisuutta ja sovitusta. Riitelevä kirkko ei voi saarnata uskottavasti siitä, miten rauhantekijät ovat onnellisia (Mt 5:9). Lakihenkinen ja sortava kirkko ei voi julistaa Jumalan vapauttavaa vanhurskauttamisen lahjaa. Tämä johtuu siitä, että luterilaiselle kirkolle vanhurskauttaminen ja vapaus ovat erottamattomia sisaruksia.

Viha, ulossulkeminen ja riitely kertovat monissa kirkoissa vallitsevasta ahdistuksesta. Kirkot kärsivät jäsenkadosta ja heikkenevästä vaikutusvallasta. Koetaan epäonnistumisen tunteita ja turhautumista siitä, ettei uskon lahjaa saada viestittyä nykypäivän ihmisille.

Kaikesta tästä seuraa, että kirkkoa ei voida enää pitää itsestäänselvyytenä. Kirkkorakennukset ovat vielä paikallaan, samoin instituutiot ja rakenteet. Mutta kirkko ei ole enää samalla tavalla kuin aikaisemmin monien mielessä, sydämessä ja elämässä.

Tämä todellisuus, arvoisat kirkolliskokousedustajat, vaikkakin haastava, on kirkon suurin mahdollisuus. Vaikean todellisuuden kohtaaminen antaa tilaa uusille tavoille ymmärtää, mitä on olla tehtävälleen uskollinen kirkko.

Puhun sellaisen ihmisen näkökulmasta, jonka oma kirkko Chilessä on aina ollut pienenpieni vähemmistökirKKo. Meidän on aina ollut tarpeen selittää, keitä me olemme ja mitä me edustamme. Meidän on aina pitänyt oikeuttaa olemassaolomme ja toivomme. Me emme koskaan ole voineet pitää itseämme itsestäänselvyytenä. Emme ole koskaan voineet ylpeillä jäsenmäärällä – se on edelleen tilastollisesti merkityksetön. Ja silti me olemme olleet, ja olemme edelleen, kirkko Jumalan armosta.

Hyvät ystävät, kirkon ei tarvitse olla suuri ollakseen merkityksellinen. Kirkosta tulee suuri olemalla merkityksellinen. Kirkon ei tarvitse olla osa vallitsevaa kulttuuria, jotta sen viesti olisi vastaanotettavissa. Ei kai meitä kutsuttaisi olemaan maan suola, jos koko maailma olisi pelkkää suolaa? (Mt 5:13–16) Kirkon ei tarvitse odottaa, että ihmiset löytävät tiensä vuorelle. Se voi laskeutua vuorelta sinne, missä ihmiset ovat.

Nyt on oikea aika olla kirkko

Arvoisat kirkolliskokousedustajat, kirkko ei voi olla kirkko jossain *toisessa ajassa*, kirkon täytyy olla kirkko juuri nyt. Nyt on *paras hetki* olla kirkko. Kaikki, mitä tapahtuu, tapahtuu nyt.

Kirkko ei voi langeta kiusaukseen etsiä tulevaisuutta menneisyydestä, jos se haluaa tarttua tilaisuuteensa. Nostalgia on halvaannuttavaa. Nostalgia kiinnittää kirkon siihen, miten asiat aina ovat olleet ja estää hyväksymästä asioita niin kuin ne voisivat olla, ja niin kuin niiden ehkä pitäisi olla.

Avoimuus Jumalan käsissä olevaa tulevaisuutta kohtaan on minulle kristillisen uskon perusteista kaikkein rakkain. Kristillinen usko ei ole syklistä, asioiden päätepiste ei tuo takaisin alkuun. Päinvastoin: me odotamme uutta Jerusalemiä, emme vanhaa. Me rukoilemme uutta taivasta ja uutta maata, emme niitä, jotka jo tunnemme. Me odotamme ihmisten ylösnousemusta uuteen

olemassaoloon, emme uudelleensyntymistä olemassa olevaan materiaaliseen elämään. Me odotamme ja rukoilemme Jumalan valtakunnan tulemista, päivää, jolloin Jumala on saavuttanut omat tarkoituksensa.

Kirkkoa ei saa ajaa eteenpäin nostalgia vaan toivo. Jumala ei ole poistunut historian ulkopuolelle. Tästä syystä myöskään kirkon historia ei ole vielä lopussa. Jumalan työ maailmassa jatkuu. Siksi myös kirkon osallistuminen Jumalan työhön jatkuu. Koska Jumalan työ ei ole vielä päättynyt, myös kirkolla on vielä tehtävää.

Kirkon tulevaisuus on avoin. Sen tulevaisuus on täynnä mahdollisuuksia. Samoin kirkon historia on täynnä hyviä esimerkkejä uskollisuudesta evankeliumille. Kun suuntaamme tulevaisuuteen tässä ajassa, emme ole keksimässä kirkkoa uudelleen. Me jatkamme sitä työtä, jota suuri todistajien joukko on tähän asti tehnyt. Me olemme perineet rikkaan teologisen perinnön, joka on kehittynyt vuosisatojen aikana ja jatkaa kehittymistään myös tulevaisuudessa.

Jaroslav Pelikan, ortodoksiteologi, muotoili tämän ajatuksen hyvin joitakin vuosikymmeniä sitten. Aivan kuin hän olisi tiennyt, minkä asioiden kanssa kirkko nykyään painii. Tai ehkä hän tiesi, minkä asioiden kanssa kirkko aina painii. Hän kirjoitti:

Traditio on kuolleiden ihmisten elävää uskoa, johon meidän tulee lisätä oma osuutemme niin kauan kuin meillä on elämän lahja. Traditionalismi on elävien ihmisten kuollutta uskoa. Se on pelkoa siitä, että pienikin muutos tuhoaa kaiken.
(Jaroslav Pelikan, *The Vindication of Tradition*, The 1983 Jefferson Lecture in the Humanities)

Tämä on tilanne. Meitä kutsutaan lisäämään oma osuutemme traditioon. Tämä vaikuttava lainaus ajatuksissani olen seurannut, kuinka luterilaiset kirkot eri puolella maailmaa ovat alkaneet elää todeksi sekä miehille että naisille avointa vihkimysvirkaa. Jälkikäteen tarkasteltuna muutos on näyttäytynyt uudistuksena. Sen sijaan siitä näkökulmasta, mitä Jumala tekee Kristuksessa tässä maailmassa ja saattaa päätökseen tulevassa ajassa, se näyttäytyy välttämättömänä kehityksenä. Sen myötä kirkko ilmentää entistä enemmän vakaumustaan, jonka mukaan Kristuksessa ei enää ole eroa juutalaisen ja kreikkalaisen, orjan tai vapaan, miehen tai naisen välillä (Gal. 3:28). Miehille ja naisille avoin vihkimysvirka on kirkolle annettu lahja. Sen kautta on mahdollista elää täydemmin todeksi Jeesuksen Kristuksen evankeliumia.

Kiitokset Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle

Arvoisa kirkolliskokous, olen käyttänyt minulle annetun ajan. En vain minulle annettua puheaikaa vaan myös aikani Luterilaisen maailmanliiton pääsihteerinä.

Tästä syystä epäröin aluksi ottaa vastaan minulle tarjottua kunniatehtävään puhua teille tänään. Ajattelin kuitenkin, että jos en ota tehtävää vastaan, ei ole ketään, joka voisi kertoa teille Luterilaisen maailmanliiton ja minun henkilökohtaisesta kiitollisuudestani Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa kohtaan.

Arvoisa kirkolliskokous, Suomen evankelis-luterilainen kirkko on ollut poikkeuksen uskollinen aivan siitä asti, kun luterilaiset kirkot kaikkialla maailmassa lähtivät kulkemaan yhtä matkaa Olette jakaneet voimavarojanne: taloudellisia voimavaroja, henkilöstöä, tietoa, taitoa ja osaamista. Olette osallistuneet yhteiseen lähetystehtäväämme, jossa autamme kirkkoja nousemaan omille jaloilleen. Monet näistä kirkoista ovat tänä päivänä kukoistavia kirkkoja. Te tuette luterilaisten vahvaa diakonista läsnäoloa Maailmanpalvelun kautta. Olette antaneet työntekijöitä Luterilaisen maailmanliiton toimistolle ja päättäjiä hallintoelimiin. Aivan viime aikoina olette tukeneet lisärahoituksella nopean toiminnan rahastoa, jolla on tuettu kirkkoja covid 19-pandemian aikana. Tämän rahaston avulla kirkot ovat voineet olla ihmistensä tukena näinä vaikeina aikoina. Olette auttaneet meitä ajattelemaan Kristuksen ruumiin ykseyttä ja mitä meidän tulisi tehdä seuraavaksi, jotta eläisimme todeksi sitä, mitä Jumala on tehnyt meistä kasteessa.

Kutsun teitä edelleen osallistumaan yhteisen työhön. Luterilainen maailmanliitto on nopeassa muutoksessa. Siitä on tulossa kohtaamispaikka ja oppimisen paikka. Paikka, jossa yksikään kirkko ei ole niin rikas, iso ja vanha, ettei sen tarvitsisi ottaa vastaan lahjoja toisilta. Paikka, jossa yksikään kirkko ei ole niin uusi, pieni ja taloudellisesti köyhä, ettei sillä olisi lahjoja annettavaksi muille.

Henkilökohtaisesti olen edelleen kiitollinen Pyhän Henrikin rististä, joka myönnettiin minulle 2018. Mikä kunnia ja sitoumus. Monen kanssa olemme tulleet läheisiksi ja ystäviksi. Arvostan näitä ystävyssuhteita. Olen tästä kaikesta syvästi kiitollinen ja iloitsen siitä, että sain mahdollisuuden tulle tänne henkilökohtaisesti sanomaan: kiitos!

Jumala siunatkoon Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa.